

SCHVVAJDA GYÖRGY

HIMNUSZ

Egyfelvonásos komédia

Személyek:

Az asszony

Az ember

Brigádvezető

I. Brigádtag

II. Brigádtag

III. Brigádtag

Tanácsi előadó

Polgárnő

Munkások, rendőrök

Csend van...

és teljesen sötét...

... amikor majd megvilágosodik a szin, akkor egy kicsiny lakás még kisebb konyháját látjuk a szinpad közepén ... melynek mindössze két ajtaja van, az egyik az udvarra, másik a szobába vezet, egy kis ablaka, az ajtók nem üvegezettek, az ablakon sötétítő függöny van, nyilván, hogy senki ne lásson be...

De falak nincsenek... vagy ha vannak is ... olyanok mintha átlátszók lennének ... mert, miként a későbbiekből kiderül, ide mindenki belát...

A háttérben több emelet magasban egy bérház gangja vész sötétbe, ez a körfolyosó sohasem világosodik meg, de annyi fényt mégis kap, hogy látjuk, itt-ott, kíváncsi öregasszonyok, öregemberek könyökölnek ki rajta, vagy ülnek egy sámlin... Soha nem moccannak, csak merednek lefelé...

... mintha bábuk lennének

... de most még tart a sötét

... és a csend...

aztán hirtelen, fűlsiketítő hangon megszólal egy vekker...

szól... szól...

azt hinnénk sosem jár le...

végre egyre lassabban berreg

megáll...

ujra csend...

senki sem mozdul...

vagy mégis?...

egy ajtó nyikorogni kezd...

valaki meglök egy széket...

majd egy kapcsoló kattan...

és a piciny konyhát elönti egy 40 wattos izzó minden fénye... az ajtóban egy harminckörül asszonyka áll hálóingben, gyűrött, kialvatlan arccal, senki nem mondaná, hogy nincs még negyven éves...

gyufát vesz elő, begyújt a sparherdbe... fölteszi az előre lefőzött kávé...

egy hokkedlihez botorkál... melyen lavór...

hosszasan dörzsöli a vízzel az arcát...

megtörülközik...

ettől mintha frissebbnek látszanék...

megnézi a kávé...

kenyeret vág, ken... majd szalvétába csomagol...

megnézi a kávé...

elővesz két hatalmas bögrét...

szétosztja a kávé, mindkettőbe jócskán jut...

leül az asztalhoz, mohón inni kezd...

lerogy az asztal melletti székre...

lehunyja a szemét...

majd felriad, ránéz az órára, aztán maga elé néz,

miközben valakit előbb halkán, majd egyre hangosabban szólítgatni kezd...

AZ ASSZONY Józsi!

(Csend)

Józsi! Négy óra!

(Csend)

Hallod, Józsi!

(Csend)

Elmult négy óra!

(Csend)

AZ ASSZONY Elkésel!

(Csend)

Nem hallod?

(Csend)

Józsi!!!

(Most végre valahonnan a mélyből megszólal egy férfihang)

AZ EMBER Mi van?

AZ ASSZONY Elmult négy óra.

AZ EMBER Szóltál, Aranka?

AZ ASSZONY Elkéssel, Józsi.

(Most hirtelen felnyilik a szenesláda teteje, és ijedten ugrik fel belőle a férfi...)

AZ EMBER Hány óra?

AZ ASSZONY Mindjárt negyed öt...

AZ EMBER És mért nem szóltál, Aranka?

AZ ASSZONY Mit nem szóltam, Józsi?

AZ EMBER Hogy elmult négy óra...

AZ ASSZONY Én szóltam, Józsi...

(Az ember kimászik a ládából, leül ő is az asztalhoz...

maga elé huzza a bögrét...

inni kezdi a kávé...

az asszonynak közben lebillen a feje...

az ember rágyújt...

amint végigjárja a kávé és az első slukk, láthatóan fölébred...)

AZ EMBER Hány óra?

AZ ASSZONY (fölijed) Mit mondasz?

AZ EMBER Hány óra van, Aranka?

AZ ASSZONY Nem tudom, Józsi...

AZ EMBER Nem tudod? Akkor minek ébresztettél föl?

AZ ASSZONY (gépiesen)... mert elmult négy óra...

AZ EMBER Elmult?... Az istenit!

(Fölugrik, a lavórhoz megy, megmossa az arcát, öltöznie nem kell, mivel ruhástól aludt, csak rendbehozza magát...

bár az asszony átment közben a szobába, és hoz egy tiszta inget...

tartja egy darabig, majd újra visszarogyik a helyére...

az ember ránéz, elszomorodik...

leül ő is...

nézi az asszonyt, aki maga elé mered...

aztán ő is maga elé bámul,

majd anélkül, hogy egymásra néznének,
elkezdenek beszélgetni...)

AZ EMBER Mi ujság, Aranka?

AZ ASSZONY Nincs semmi különös, Józsi.

AZ EMBER Ma is csak három órát aludhattál, Aranka?

AZ ASSZONY Dehogy...Józsi...

AZ EMBER Többet?

AZ ASSZONY Sokkal többet...majdnem négyet...

AZ EMBER Négyet? (Elégedetten) Akkor most korán lefeküdtem, igaz, Arankám?

AZ ASSZONY Korán, Józsi...lefeküdtél rögtön az éneklés után...

AZ EMBER Miféle éneklés után?

AZ ASSZONY A szokásos éneklés után...

AZ EMBER Énekelni szoktam, Arankám?

AZ ASSZONY Énekelni, Józsi...

AZ EMBER És mit szoktam énekelni, Aranka?

AZ ASSZONY Mindig ugyanazt, Józsi!...

AZ EMBER Mindig ugyanazt... eléggé unhatod már, Arankám...

AZ ASSZONY A Himnuszt nem lehet unni, Józsi...

AZ EMBER A Himnuszt szoktam énekelni?

AZ ASSZONY A Himnuszt, Józsi...

(Csend)

AZ EMBER (értetlenül) Miért énekelném éjszaka, egyedül a Himnuszt?

AZ ASSZONY Hiszen nem egyedül énekled, Józsi...

AZ EMBER Hát kivel?

AZ ASSZONY Velem is...

AZ EMBER Te is szoktad énekelni, Aranka?

AZ ASSZONY Én is, Józsi...

AZ EMBER És te például miért énekled az éjszaka kellős közepén a Himnuszt,
Arankám?

AZ ASSZONY Mert te ugy akarod, Józsi...

AZ EMBER És itt ülünk ketten, a konyha közepén, és énekeljük a Himnuszt?

AZ ASSZONY Nem ülünk, Józsi... hanem állunk... és nem ketten, hanem...

(Elharapja)

(Csend)

AZ EMBER (ijedten) Hanem?... Öten, Aranka?

AZ ASSZONY Öten, Józsi...

AZ EMBER Mert felébresztem a gyerekeket?

AZ ASSZONY Én ébresztem fel őket, Józsi...

AZ EMBER Dehát minek ébreszted fel azokat a pici gyerekeket éjszaka, édes Arankám?

AZ ASSZONY Mert te ugy akarod, Józsi...

AZ EMBER Ugy akarom, hogy ébreszd fel a gyerekeket, azért, hogy elénekeljék velem a Himnuszt?

AZ ASSZONY Nem azért, Józsi... azért kell fölébreszteni őket, mert pont éjfél van...

AZ EMBER Miféle éjfél?

AZ ASSZONY Kedd éjfél...

AZ EMBER Kedd éjfél?

AZ ASSZONY Kedd éjfél... azt mondtad: most kedd éjfél van és kedd éjfélkor mindenkinek el kell énekelnie a Himnuszt...

AZ EMBER Miért pont kedd éjfélkor?

AZ ASSZONY Azt nem mondtad, Józsi...

AZ EMBER Miért nem hétfőn éjfélkor?

AZ ASSZONY Hétfőn éjfélkor is el kellett énekelni mindenkinek a Himnuszt...

AZ EMBER Mert hétfő éjfél volt?

AZ ASSZONY Azért, Józsi...

AZ EMBER És péntek éjfélkor?

AZ ASSZONY Akkor is... általában minden éjfélkor...

AZ EMBER És mivel szoktam megindokolni?

AZ ASSZONY Semmivel, Józsi... csak haza szoktál jönni háromnegyed tizenkettőkor, fel szoktál kapcsolni minden villanyt, fel szoktál rázni engem és a gyerekeket és el szoktad mondani nekünk: "Ébresztő! Gyerünk! Mindjárt éjfél! Ma mindenkinek el kell énekelnie a Himnuszt!"

AZ EMBER Mire ti eléneklitek...

AZ ASSZONY El szoktuk, Józsi...

AZ EMBER (szomoruan) Mit gondolhatnak a gyerekeim rólam?

AZ ASSZONY Semmit, Józsi... egyfelől, mert még nagyon picik, és nemigen gon-

dolgoznak, másfelől meg én is mondtam nekik...

AZ EMBER Mit mondtál nekik, Aranka?

AZ ASSZONY Hogy ne gondoljanak semmi rosszra. Mert nincsen abban semmi... mert, ha valaki egész nap olyan nehéz munkát végez, meg munka után még máshová is elmegy dolgozni... aki ennyi sokat dolgozik, hogy eltartson egy öttagu családot, ... annak kell valami ... annak muszáj annyi, hogy minden nap elénekelhesse a Himnuszot...

AZ EMBER Mást is szoktam énekelni, Aranka?

AZ ASSZONY Semmi mást, Józsi...

AZ EMBER Nem is szoktam csinálni?

AZ ASSZONY Semmi mást, Józsi... csak annyit szoktál még mondani, hogy: Boldog új napot kívánok mindenkinek!...és rögtön utána lefekszel bele a szenesládába...

AZ EMBER A szenesládába?

AZ ASSZONY A szenesládába, Józsi...

AZ EMBER És te hagysz engem befeküdni a szenesládába, Arankám?

AZ ASSZONY Én soha nem hagylak, Józsi... és mindig az ágyba akarlak fektetni, de te soha nem hagyod.

AZ EMBER Én nem hagyom?

AZ ASSZONY Te nem hagyod...

AZ EMBER Miért ne hagynám, Arankám?

AZ ASSZONY Mert mindig megállsz az ágynál, és olyan szomoruan kérded tőlem: Édes Arankám, miért akarsz engem belefektetni a szenesládába?

AZ EMBER Mire te?

AZ ASSZONY Mire én elengedlek...

AZ EMBER Mire én?

AZ ASSZONY Mire te megfordulsz, kijössz, és belefekszel a szenesládába...

(Csend)

AZ EMBER De a gyerekek jól vannak?

AZ ASSZONY Jól vannak, Józsi...

AZ EMBER A picí is?

AZ ASSZONY A picí is...

AZ EMBER Már hasrafordul?

AZ ASSZONY Már egy hete elindult...

AZ EMBER Tényleg? Beszél is?

AZ ASSZONY Még nem beszél...

AZ EMBER Semmit?

AZ ASSZONY Semmit... csak a Himnusz kezdő sorát...

(Csend)

(Majd az ember föláll, magához vesz egy kitömött aktatáskát, kezében tartja uzsonnáját)

AZ EMBER Bepakoltál Aranka?

AZ ASSZONY Bepakoltam, Józsi...

AZ EMBER Amennyit szoktál?

AZ ASSZONY Amennyit szoktam...

(Csend)

AZ EMBER Aranka!

AZ ASSZONY Tessék, Józsi...

AZ EMBER Már régen szeretném neked elmondani... Ebben a lakásban kevés a szemét...

AZ ASSZONY Kevés?

AZ EMBER Kevés...

AZ ASSZONY Pedig annyit szemetelünk...

AZ EMBER Többet kéne...

AZ ASSZONY Ennél is?

AZ EMBER Egy kicsivel...ha például dinnyét vennél...annak rengeteg héja van...

AZ ASSZONY Dinnyét? Januárban?

AZ EMBER Január van?

AZ ASSZONY Január, Józsi...

AZ EMBER Akkor ne vegyél dinnyét, Arankám... akkor söpörjél... szemetelj és söpörj...

AZ ASSZONY Mindennap kétszer söprök, Józsi... és kétszer mosok fel...

AZ EMBER Akkor mégse kéne söpörnöd... valamit nem jól csinálsz, Aranka...
Nálunk, odahaza mindig annyi volt a szemét, hogy majd belefulladás...
ha papirzsebkendőt vennél... meg papirpoharakat... ilyeneket kéne kitalálnod,
Aranka...

AZ ASSZONY Tegnap a Közértben rám akartak szózni két kiló rohadt almát...

AZ ASSZONY Gondoltam, mit adok a gyerekeknek... az szintisza szemét volt...

AZ EMBER Ez hiba volt, Aranka... Menj vissza, ahogy kinyit, mielőtt rásózzák másra...

AZ ASSZONY Visszamegyek...

AZ EMBER Csak egy kicsit kéne több...

(Csend)

Csak három centtel...

AZ ASSZONY Megpróbálom, Józsi...

(Csend, aztán az ember sután...)

AZ EMBER Mennem kell...

(Az asszony is föláll, de csak állnak sután)

AZ ASSZONY Mikor jössz Józsi?

AZ EMBER Ahogy szoktam, Aranka...

(Csend...)

Majd elindul, majdnem kimegy, mikor megfordul, a szenesládához megy, kivieszi belőle a sapkáját, és a fejébe nyomja, de nem megy, hanem csak áll...)

AZ EMBER Aranka!

AZ ASSZONY Tessék, Józsi...

AZ EMBER Mindennap fölébresztem őket?

AZ ASSZONY Dehogy... csak ha énekelsz, Józsi...

AZ EMBER Mindennap énekelek?

AZ ASSZONY Csak ha jókedved van, Józsi...

(Csend)

AZ EMBER Többé nem ébresztem fel, őket...

AZ ASSZONY Miért ne ébresztenéd, Józsi?

AZ EMBER Miért ébreszteném, Aranka?

AZ ASSZONY Mert én szeretném...

AZ EMBER Szeretnéd? Miért?

(Csend)

AZ ASSZONY Mert olyan ritkán van jókedved, Józsi...

(Csend...)

mindkettő maga elé mered...

aztán a férfi megfordul, kimegy...

az asszony visszaül, néz maga elé...

aztán lassan lehunyja a szemét...

feje lebillen...

lassan

Sötét.)

2. kép

(Amikor ismét világos lesz, az asszony ugyanott és ugyanugy ül, behunyt szemmel...

Az ember viszont a szenesládában üldögél, láthatóan éppen kezd magához térni...)

AZ EMBER Mi ujság, Aranka?

AZ ASSZONY (felriad) Mi?... nincs semmi különös, Józsi...

(Csend)

AZ EMBER Énekeltem, Arankám?

AZ ASSZONY Ugy rémlik énekeltél, Józsi...

AZ EMBER Rémlik?

AZ ASSZONY Rémlik...

AZ EMBER Miért csak rémlik, Aranka?

AZ ASSZONY Mert nem hallottam tisztán, Józsi...

AZ EMBER És miért nem hallottál tisztán, Arankám?

AZ ASSZONY Mert kicsit hangosan zugott a fülem, Józsi...

AZ EMBER Mitől zugott a füled, Arankám?

AZ ASSZONY Attól, hogy fültövön vágta, Józsi...

AZ EMBER Nem szoktalak én fültövön vágni, Aranka...

AZ ASSZONY Nem szoktál, Józsi...

AZ EMBER Most mégis fültövön vágta?

AZ ASSZONY Most azon, Józsi...

AZ EMBER Dehát miért, édes Arankám?

AZ ASSZONY Mert ugattam, Józsi.

AZ EMBER Ugattál?

AZ ASSZONY Ugattam.

AZ EMBER Nem szoktál te ugatni, Aranka.

AZ ASSZONY Nem szoktam, de most ugattam.

AZ EMBER És mit ugattál, édes Arankám?

AZ ASSZONY Hogy ne énekeld a Himnuszt, Józsi!

AZ EMBER Erre én fültövön vágtaalak?

AZ ASSZONY Erre te megkérdezted, hogy miért ne énekelhetnéd? Erre én azt mondtam, hogy azért ne énekeld, mert akkor a ház lakói segíteni fognak rajtunk.

AZ EMBER Mire föl segítenének rajtunk?

AZ ASSZONY A följelentésre föl...

AZ EMBER Miféle följelentésre?

AZ ASSZONY Arra a följelentésre föl, amit a Polgár néni tegnap elmondott... amit a ház lakói irtak... azért, hogy segítsenek rajtunk...

AZ EMBER Dehát mire föl akarnak segíteni rajtunk?

AZ ASSZONY Arra föl, hogy segíteni akarnak rajtunk...

(Csend)

AZ EMBER Erre én fültövön vágtaalak...

AZ ASSZONY Erre te csak azt mondtad: ne ugass tovább!

AZ EMBER Mite te?

AZ ASSZONY Mire én ugattam tovább...

AZ EMBER És mit ugattál, Arankám?

AZ ASSZONY Hogy beirták azt is, hogy nálunk bűz van... hogy áll a szemét a lakásban... mert mi soha nem visszük ki a szemetet a kukába... és még azt ugattam, hogy ezentul vigyük ki a szemetet a kukába.

AZ EMBER Mert különben följelentenek?

AZ ASSZONY Mert különben segíteni fognak...

AZ EMBER Segíteni szemetet hordani.

AZ ASSZONY Segíteni, hogy ne énekeljük a Himnuszt.

AZ EMBER Mert ha nem énekeljük, akkor kivisszük a szemetet a kukába?

AZ ASSZONY Mert ha énekeljük, újra följelentenek.

AZ EMBER Mert énekeljük?

AZ ASSZONY Mert segíteni akarnak!

(Csend)

AZ EMBER Erre én?

AZ ASSZONY Erre te fültövön vágtaal.

AZ EMBER Erre elkezdett zugni a füled.

AZ ASSZONY Nem, erre elkezdtem énekelni a Himnuszot.

AZ EMBER Miért kezdted el, Arankám?

AZ ASSZONY Mert a gyerekek is elkezdtek, Józsi...

AZ EMBER És ők miért kezdtek el?

AZ ASSZONY Mert fölébredtek a csattanásra, és azt hitték, hogy éjfél van.

AZ EMBER De nem volt éjfél...?

AZ ASSZONY De, pont éjfél volt, Józsi...

(Hosszu csönd)

AZ EMBER Azért rendes tőlük, hogy segíteni akarnak rajtunk...

AZ ASSZONY Nem kell mirajtunk segíteni, Józsi...

AZ EMBER De bizony, hogy kell! De még mennyire, hogy kell, Aranka! Nem vagyok én ember! Kijövök a gyárból, be a kocsmába, ki a maszektól, be a kocsmába...ki-be, ki-be...

AZ ASSZONY Annyit dolgozol...

AZ EMBER Szar ember vagyok!

AZ ASSZONY Nem vagy te szar ember, Józsi...

AZ EMBER De még mennyire, hogy az vagyok! Fölébresztem az éjszaka kellős-közepén a gyerekeimet, énekelek, utána meg hülyeségeket rikoltozok... hát nem hülyeség, hogy: boldog új napot kívánok? Kinek? Miért? Kik érdekel egyáltalán, hogy én mit kívánok? Hát van ezen a világon egyetlen egy ember is, akit érdekel, hogy mit érzek, mit kívánok?

(Csönd, majd hirtelen elhatározással)

Holnaptól kivisszük a szemetet a kukába!

AZ ASSZONY (rémülten) Ne!

AZ EMBER De igen!

AZ ASSZONY És akkor mi lesz, Józsi?

AZ EMBER Adsz mindennap ötven forintot!

AZ ASSZONY Ötven forintot?

AZ EMBER Pontosan! Amennyit így kapok...

AZ ASSZONY Dehát miből, Józsi?

AZ EMBER Nem az a lényeg, Aranka... hanem az, hogy a szemetet kivigyűk a kukába... Ezek az emberek jószándékkal vannak irántunk...segítőszándékkal... ezért megérdemlik, hogy megtegyük amit kérnek... hogy lássák, mikor kiöntjük... még akkor is, ha ez nekünk napi ötven forintunkba kerül...

(Az asszony rémülten fölugrik, fölkapja a tömött táskát és görcsös erőlködéssel nyújtja a férfi felé...)

AZ ASSZONY Józsi!... szépen kérlek, Józsi!... Inkább ezt! Inkább ezt vidd, Józsi!...Inkább megígérem, hogy nem fogok többé ugatni... Megígérem, hogy többé nem fogok semmi segítséget elmondani! Vidd el Józsi!

(Az ember néhány pillanatig ingadozik...de végül elveszi a táskát...)

AZ EMBER Hát jó... ma még... utoljára... De holnaptól magam viszem ki mindennap a kukába... Hátha ettől megjavulok...

AZ ASSZONY Gondolod?

AZ EMBER Amíg nem... arra az átmeneti időre... csak addig adod az ötvenest...
Megyek... jövök...

... ahogy szoktam...

Szervusztok...

(Kimegy)

AZ ASSZONY (maga elé mered) Ötven forintot...

Honnan vegyek napi ötven forintot?

Kitől kérjek?

Ötven forint... napi ötven forint...

(Néz maga elé...)

Sötét

3. kép

(Ugyanott...hajnal négy óra...

mindketten ülnek... hallgatnak...

az asszony hirtelen felkapja a fejét...)

AZ ASSZONY Hol zugnak így? Józsi?

AZ EMBER Kik zugnak, Aranka?

AZ ASSZONY Te nem hallod, Józsi?

AZ EMBER Mit kellene hallanom?
AZ ASSZONY Hogy zognak...
AZ EMBER Mik zognak?
AZ ASSZONY Valakik...
(Csönd)
Hallod? Most is...
(Hosszas csönd)
AZ EMBER Megint ugattál, Aranka?
AZ ASSZONY Megint, Józsi...
AZ EMBER És mit ugattál megint, Arankám?
AZ ASSZONY Hogy ne az udvar közepén énekeld a Himnuszt, Józsi...
AZ EMBER Ott énekeltem, Aranka?
AZ ASSZONY Ott, Józsi...
AZ EMBER De halkan...
AZ ASSZONY Ordítva, Józsi...
(Csend)
AZ EMBER A "Boldog új napot" is ordítottam?
AZ ASSZONY Azt nem is mondtad, Józsi...
AZ EMBER Elfelejtettem, Aranka?
AZ ASSZONY Azt ordítottad helyette, hogy: Boldog gyilkolást mindenkinek...
AZ EMBER Miért mondtam én ilyet a lakótársaimnak, Aranka?
AZ ASSZONY Mert dühös voltál, Józsi...
AZ EMBER Szoktam dühös lenni, Aranka?
AZ ASSZONY Te sose szoktál, Józsi...
AZ EMBER Most mégis dühös voltam?
AZ ASSZONY Most mégis dühös voltál, Józsi...
AZ EMBER És miért voltam az, Aranka?
AZ ASSZONY Mert megbüntettek ötezer forintra...
AZ EMBER Dehát miért büntettek meg ötezer forintra?
AZ ASSZONY Mert segíteni akarnak rajtunk...
AZ EMBER Mit akarnak segíteni?
AZ ASSZONY Hogy ne énekeld az udvar közepén a Himnuszt...
AZ EMBER Dehát én sohasem énekeltem az udvar közepén a Himnuszt!

AZ ASSZONY De ma éjjel ott énekelted, Józsi.

AZ EMBER Mert megbüntettek ötezer forintra!

AZ ASSZONY Ugy látszik tudták előre...

AZ EMBER Mit tudtak előre?

AZ ASSZONY A gennyes patkányt is...

AZ EMBER Miféle gennyes patkányt?

AZ ASSZONY Amit mondtál nekem.

AZ EMBER Gennyes patkányt mondtam neked?

AZ ASSZONY Nem is tehetsz róla... Én ugattam el, hogy itt járt egy elvtárs a Vöröskereszt-től, és neki köszönhetjük, hogy megbüntettek ötezer forintra... mert a lakók feljelentése nem ért semmit, mert azt mondták, hogy a szocializmusban törvény van, hogy nem jelentjük fel csak úgy embertársainkat... de kijött a Vöröskereszt... mert ők feljelenthetnek hivatalosan... és a Polgár néni is mondta, hogy az elvtárs is azért jött, mert segíteni akarnak, én mondtam, hogy ne segítsenek, de a Vöröskeresztes elvtárs azt mondta, hogy ez nem úgy van, mert ők harcolnak az alkoholizmus ellen, mert az ő felesége is ivott, és egyszer részegen azt mondta a Vöröskeresztes elvtársnak, hogy: Te gennyes patkány... és az elvtárs ezt is beírta a környezetrajzba, én hiába mondtam, hogy te sose mondtad... ő azt mondta, hogy majd meglátom, majd még mondasz te is gennyes patkányt nekem...

AZ EMBER Dehát én sohasem mondtam neked!

AZ ASSZONY (csendesén)

Ma éjjel mondtad, Józsi...

AZ EMBER Miért mondtam volna, Aranka?

AZ ASSZONY Azt mondtad: ne álljon hiába abban a környezetrajzban...

AZ EMBER (elgondolkozik) Ez is igaz...

(Csend)

De a gyerekek nem hallották, ugye Aranka?

AZ ASSZONY Nem, Józsi...

AZ EMBER Aludtak?

AZ ASSZONY Félig...

AZ EMBER Miért csak félig?

AZ ASSZONY Mert még tartott az altató hatása...

AZ EMBER Énekeltek is?

AZ ASSZONY Inkább csak dudoltak... félálomban...

AZ EMBER (reménykedve) De azon kívül, hogy azt mondtam neked, hogy... (Nyel egy nagyot)...meg, hogy az udvar közepén ordítottam a Himnuszt, meg, hogy fültövön vágtalak...ezeken kívül nem csináltam semmit, ugye Aranka?

AZ ASSZONY Semmit, Józsi...

AZ EMBER (felsóhajt)

AZ ASSZONY ...csak becipeltél egy teli kukát, és kiborítottad az egészet a padlóra...

(Csend)

AZ EMBER A kukát se vittem vissza?

AZ ASSZONY De azt visszavitted, Józsi...

(Hosszu csönd)

AZ EMBER Jöhetne már az a segítség...

AZ ASSZONY Miféle segítség?

AZ EMBER Amit ígértek neked... amitől megváltozok...

AZ ASSZONY De hiszen ez már az!

AZ EMBER Micsoda?

AZ ASSZONY Az ötezer forint...

AZ EMBER Ja... Na, és megváltoztam, Arankám?

AZ ASSZONY (szomoruan) Hát meg...Józsi...

AZ EMBER Hála istennek!

(Csend)

És hány hónapon belül kell kifizetnünk az ötezer forintot, Aranka?

AZ ASSZONY Nyolc napon belül, Józsi...

AZ EMBER Honnan lenne nekünk nyolc napon belül annyi pénzünk, Aranka?

AZ ASSZONY A Polgár néni azt mondta, ő ad...

AZ EMBER Ad? Kölcsön?

AZ ASSZONY Ad... még kamatot se kér... csak annyit amennyit az OTP...

AZ EMBER Csak?

AZ ASSZONY Csak...

AZ EMBER És elfogadtad?

AZ ASSZONY Mi mást tehettem volna?

AZ EMBER Akkor most van ötezer forintod?

AZ ASSZONY Viszem a postára...

AZ EMBER Akkor adj egy százast...

AZ ASSZONY Százast?

AZ EMBER Százast... meg kell adnom... még ma... Aranka...

AZ ASSZONY Jaj istenem... Józsi... hiszen te nem kértél kölcsön senkitől...
soha...

AZ EMBER Ne sirj, Aranka... hiszen láthatod... hiszen már változok megféle...
meglátod... beérik az a segítség... és akkor...

AZ ASSZONY (odaadja a pénzt) De ugye ma éjjel nem állsz ki az udvarra, Józsi?

AZ EMBER Dehogy állok, Aranka! Minek állnék? Hiszen ha tudtam volna, hogy
ez már a segítség, akkor ma éjjel se álltam volna ki...

(Elindul kifelé)

Nem tudtam...

Hiszen ha tudom... ha tudom, hogy ez már a segítség...

(Kimegy)

AZ ASSZONY (kiborítja az asztalra az erszényét, nézi, számolgatja az aprópénzt...
miközben gépiesen válaszol az eltávozott férjnek)

Hát persze, hogy a segítség...

Ez a segítség...

... a segítség...

(Kézfejjel kitöröl a szeméből egy könnycseppet, aztán szokásos módján mered
maga elé...)

Sötét

4. kép

(Ugyanott. Hajnali négy óra. Az asszony az asztalnál ülve alszik, ruhája, haja tépett, arca ráncos, megöregedett... Megszólal a vekker... nem mozdul... A vekker lejár... hosszú csönd... megmozdul... arca eltorzul... egyik kezével megfogja a másikat, úgy emeli föl sebesült kezét az asztalra... föl akar állni, újra eltorzul, visszaül... újra kezdi... végül minden kinjárt legyőzve feláll... a tűzhelyhez sántikál... fölteszi a kávé... esetlenül kenyeret vág és ken... kávé tölts... a szenesládához botorkál, miközben már szólitgatja az urát...)

AZ ASSZONY Józsi... Józsi! Négy óra! Hallod, Józsi...?

(Belenéz a ládába, ijedten látja, hogy üres... lehajol, benéz a butorok alá, letérdel... keresgél...)

A szobaajtóban megjelenik az ember...)

AZ EMBER Mit csinálsz, Aranka?

AZ ASSZONY Hol voltál, Józsi?

AZ EMBER Az ágyamban.

AZ ASSZONY Hogy kerültél te az ágyadba?

AZ EMBER Te sem tudod, Aranka?

AZ ASSZONY (leül, issza a kávé, mohón... láthatóan élet tér belé... valami rémleni kezd...)

Azt hiszem én raktalak bele...

AZ EMBER Mert olyan részeg voltam?

AZ ASSZONY Mert nem tudtál járni...

AZ EMBER Miért ne tudtam volna járni, Aranka?

AZ ASSZONY Mert megsérült a lábad, Józsi...

AZ EMBER Mikor sérült meg, Aranka?

AZ ASSZONY Mikor belémrugtál, Józsi...

AZ EMBER Miért rugtam volna beléd, Arankám?

AZ ASSZONY Mert én kértelek, Józsi...

AZ EMBER Kérted, hogy rugjak beléd?

AZ ASSZONY Kértem, hogy inkább, mint a fejemet üsd...

AZ EMBER Dehát miért ütöttem volna a fejedet, édes Arankám?

AZ ASSZONY Mert én kértelek rá, Józsi...

AZ EMBER Kérted, hogy üssem a fejedet?

AZ ASSZONY Hogy inkább, mint fültövön vágj...

(Csend)

AZ EMBER Megint ugattál, édes Arankám?

AZ ASSZONY Megint ugattam, Józsi...

AZ EMBER És mit ugattál, Arankám?

AZ ASSZONY Hogy ne énekeljük a Himnuszt, mert megint megbüntetnek tizenháromezer forintra...

AZ EMBER Miféle tizenháromezer forintra?

AZ ASSZONY Hát az első ötezer forintra... meg a tegnap előtt kijött háromezer forintra... (Előveszi a zsebéből a végzést, olvassa...) "Aki nyilvános helyen megbotránkoztató részeg állapotban jelenik meg, háromezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható..." Aztán még a tegnap kijött újabb ötezer forint, az már tizenháromezer... (Olvas) "Aki lakott területen, vagy lakóházban indokolatlanul olyan zajt okoz, mely mások nyugalmaát sérti, ötezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható..."

AZ EMBER Zajt?

AZ ASSZONY Zajt...

AZ EMBER Miféle zajt?

AZ ASSZONY A Himnuszt...

(Csend)

AZ EMBER Honnan van nekünk tizenháromezer forintunk?

AZ ASSZONY Ezt kérdezted akkor is...

AZ EMBER És még mit kérdeztem, Aranka?

AZ ASSZONY Más semmit. Csak azt mondtad, adjak neked is tizenháromezer forintot...

AZ EMBER És adtál, Arankám?

AZ ASSZONY Nem adtam, Józsi...

AZ EMBER Jól tetted, Aranka... (Szünet) De a gyerekeket nem ébresztettem föl?

AZ ASSZONY Te nem, Józsi...

AZ EMBER Hát ki?

AZ ASSZONY Csak én, Józsi...

AZ EMBER Te? Mivel?

AZ ASSZONY Mivel sikoltottam.

AZ EMBER Sikitottál? Mikor?

AZ ASSZONY Mikor a hajamnál huztál...

AZ EMBER Dehát miért huztalak volna hajadnál, édes Arankám?

AZ ASSZONY Mert már a gyárban is segíteni kezdtek rajtad, úgy, hogy fizetés-csökkentést adtak, és a maradék fizetésedet nem fizették ki neked, csakis nekem.

AZ EMBER Hiszen eddig is neked adtam a fizetésem... Mi van ebben?

AZ ASSZONY Te nem is haragudtál érte, Józsi, de én azt találtam mondani, hogy rohadjanak meg, ahányan vannak...

AZ EMBER Minek ilyet mondani, Aranka? Hiszen ők csak jót akarnak... Hát hogyan élek én? Iszok, garázdálkodok, huzlak a hajadnál fogva, ütlek, ruglak... tiszta állat vagyok... hát miért azokat bántod, akik meg akarnak állítani?

AZ ASSZONY Közben ugyanezeket mondtad...

AZ EMBER Miközben, Aranka?

AZ ASSZONY Miközben huztál körbe...

AZ EMBER Az udvaron, Arankám?

AZ ASSZONY Nem Józsi... egyenesen bejöttél...

AZ EMBER A Himnuszt se énekeltem kinn?

AZ ASSZONY Sehol se énekeltél...

AZ EMBER Boldog új napot se mondtam?

AZ ASSZONY Azt se mondtál, Józsi...

AZ EMBER Na látod... akkor mégiscsak sokat ér ez a segítség... már kezdek leszokni mindenről... nem igaz, Arankám?

AZ ASSZONY (fölsegíti sebesült kezét) Igaz... sokat ér...

(Csend)

AZ EMBER Szegény Arankám... csak szenvedsz mellettem... micsoda rongy ember vagyok én... a legjobb lenne, ha szépen elköltöznék tőled...

AZ ASSZONY Jaj, ne mondj ilyet, Józsi!

AZ EMBER Elmegyek!

AZ ASSZONY Ne hagyj itt!

AZ EMBER Jobb lesz neked...

AZ ASSZONY Nem!

AZ EMBER Ütlek-verlek...

AZ ASSZONY Nem baj, az, Józsi... kibirom... csak gyere haza... mert azt nem birom ki... én egyedül nem birom kifizetni Polgár néninek a kölcsönkapott pénzt... Ugye nem hagysz itt, Józsi?

AZ EMBER Meg tudsz nekem bocsátani, Aranka?

AZ ASSZONY (csendesen) Én szeretlek téged, Józsi...

AZ EMBER Hát jó... akkor még most... utoljára... adj nekem száz forintot...

AZ ASSZONY Száz forintot?

AZ EMBER Látod, csak fájdalmat okozok neked...

AZ ASSZONY (gyorsan pénzt ad) Dehogy... De ugye hazajössz, Józsi... ugye haza...?

AZ EMBER Haza... (Veszi a táskáját) Nincs több szemét?

AZ ASSZONY Nincs, Józsi...

AZ EMBER Merthogy mostantól, egy kilóért csak egy féldecit ad...

Azt mondja, sokba van...

AZ ASSZONY Dehát miért?

AZ EMBER Azt mondja, sokba van...

AZ ASSZONY A sas?

AZ EMBER Nem sas... keselyű... dögkeselyű...

AZ ASSZONY Nem mindegy?

AZ EMBER Azt mondják nem... ilyen nem akárkinek van... (Megindul, megáll)
Meglátod, Arankám, nem ütlek meg többé... soha többé... majd másutt kintombolom magam... majd kinn... az udvaron...

(Elmegy)

AZ ASSZONY (rémülten kiált utána) Ne! Ne, Józsi...! Könyörgöm ne! Gyere csak be...! Gyere be, haza! Meglátod nem fogok többé sikítani! Nem fogok sikítani! Szépen kérlek... megigérem... megesküszöm... (Szinte sikoltva kiáltja utána)
Nem fogok többé sikítani!!!

5. kép

(Ugyanott... Hajnal négy óra... A szin üres... legalábbis látszólag... Csend... majd léptek... kulcs fordul a bejárati ajtóban... nyilik... kattan a villany... az ajtóban a férfi... nagykabátban... fázósan összehuzza magát... leveti a kabátját... az egyik válla fáj... a tűzhelyhez biceg... fölteszi a kávét... közben megszólal a vekker... de nem hederít rá... az lejár... a lavornál nehézkesen megmossa az arcát... leveszi a kávét... két bögrébe tölt... fáradtan leül... mohón issza... rágyujt... majd monoton hangon szólítgatni kezdi feleségét)

AZ EMBER Aranka! Aranka!... Elmult négy óra...!

Hallod, Aranka?

(Valami moccan a sarokban, és megszólal egy mély férfihang...)

FÉRFI Mi van?

AZ EMBER Négy óra...

(A nyitott kredencajtó becsukódik, látható lesz egy másik férfi... Álmosan hunyorog)

II. FÉRFI Hány óra?

AZ EMBER Négy óra...

(Közben előmászik az első hang tulajdonosa is... majd további alakok jönnek elő a legkülönbözőbb helyekről... közben nyilik a szobaajtó onnan is kijön néhány férfi...)

EMBEREK Mi van? Hány óra? Miért nem hagytok aludni? Hány óra? Négy óra...

Kávé van?... Kiengedtek, Józsi?

AZ EMBER (nem igazán lepődik meg a tömeg láttán)

Kiengedtek, fiuk...

I. FÉRFI Bántottak?

AZ EMBER Nem bántottak... csak azt mondták, hogyha elpofázom valakinek, akkor kétszer annyit kapok...

II. BRIGÁDTAG Akkor ne pofázd el, Józsi...

AZ EMBER Nem is pofázom...

III. BRIG.TAG Tegyek föl kávét...?

(Nyílik a szobaajtó, megjelenik a Brigádvezető, ingben, gatyában...)

BRIG.VEZ. Hogy kerültünk ide, te Józsi?

AZ EMBER Meló után idejöttetek...

BRIG.VEZ. Minek?

AZ EMBER Takarítani...

BRIG.VEZ. Takarítani?

AZ EMBER Takarítani...

I. BRIG.TAG A szakszervezet küldött... önként...

AZ EMBER Mert hogy bennünket megesz a kosz...

BRIG.VEZ. Na és kitakarítottunk, Józsi?

AZ EMBER Nem takarítottatok, fiuk... csak ittatok... azt mondtátok, nem is akartok... csak beirjátok, ... vagy beirjuk... a brigádnaplóba...

BRIG.VEZ. Beirtuk?

AZ EMBER Amíg el nem vitt a rendőrség, addig nem irtuk...

BRIG.VEZ. Miért vitt volna el, Józsi?

AZ EMBER Mert éjfélkor a Koós Pista el akarta énekelni, hogy "Akácós ut", ti pedig azt mondtátok, hogy nem énekelhet mást, csak a Himnuszt...

II. BRIG.TAG És elénekeltem, Józsi?

AZ EMBER Nem hallottam, Pisti...

II. BRIG.TAG Miért nem hallottad?

AZ EMBER Mert mindenki ordította...

BRIG.VEZ. Te is Józsi?

AZ EMBER Én nem... nem ittam... valahogy... valahogy nem kivántam... de a gyerekek ordították, ... még az asszony...

Hol az asszony? Aranka!

BRIG.VEZ. Az ágyban nincs... ott én aludtam... se a szobában...

I. BRIG.TAG Itt sincs...

AZ EMBER Senki se látta?

III. BRIG.TAG Én kettőkor még láttam... be akartam fektetni az ágyba, de nem hagyta... csak... nézett rám szomorúan... és azt kérdezte: Béla, miért akar engem befektetni a szenesládába?

AZ EMBER (bólint... a szenesládához megy, fölnyitja)

Aranka!

AZ ASSZONY (fölijed) Hány óra?

AZ EMBER Elmult négy óra...

AZ ASSZONY (kiugrik) Miért nem szóltál?

AZ EMBER Mit?

AZ ASSZONY Hogy elmult négy óra...

AZ EMBER Szóltam...

AZ ASSZONY Mikor?

AZ EMBER Most...

(Csend... az asszony észreveszi a többieket)

AZ ASSZONY Jóreggelt fiuk...

(Lehajtja a fejét)

Életemben először ittam...

(Csend)

Kiengedtek, Józsi?

AZ EMBER Ki...

AZ ASSZONY Bántottak?

AZ EMBER Nem bántottak...

II. BRIG.TAG Csak azt mondták neki, ha elpofázza, kétszer annyit kap...

AZ ASSZONY Akkor ne pofázd el, Józsi...

AZ EMBER Nem is pofázom...

AZ ASSZONY Mást nem mondtak?

AZ EMBER Csak azt, hogy részeg állat!

AZ ASSZONY Mondtad, hogy nem ittál?

AZ EMBER Mondtam...

AZ ASSZONY És arra mit mondtak?

AZ EMBER Az előbb azt mondtad, hogy ne pofázzam el...

AZ ASSZONY Igaz... Mást nem mondtak?

AZ EMBER Lehet, hogy mondtak...

AZ ASSZONY Nem hallottad, Józsi?

AZ EMBER Akkor már nem sokat...

AZ ASSZONY Mikor, Józsi?

AZ EMBER Mikor zugni kezdett a fülem...

AZ ASSZONY Attól, amit nem pofázol el, Józsi?

AZ EMBER Attól, Aranka...

AZ ASSZONY Most is zugsz, Józsi?

AZ EMBER Most zsibongok, Aranka...

AZ ASSZONY (bólint) Kilenc felé majd csengeni kezd...

(Csend)

De hogy kerültem a szenesládába?

BRIG.VEZ. Biztos akkor, mikor elájult, Aranka...

AZ ASSZONY Elájultam? Nem szoktam én elájulni, Géza...

BRIG.VEZ. Most sajnos elájult, Aranka...

AZ EMBER Miért ajultál el, Aranka?

BRIG.VEZ. Mert egy orvos veri a feleségét...

AZ EMBER (nem érti) Aha...

AZ ASSZONY (most már emlékszik) Aha... Tudod, Józsi... miután téged elvittek... olyan rendesek voltak a fiuk... vigasztaltak... történeteket meséltek...

AZ EMBER Milyen történeteket?

I. BRIG.TAG Olyan történeteket, amik megtörténtek...

AZ EMBER Veletek?

II. BRIG.TAG Másokkal...

AZ EMBER Kik másokkal?

III. BRIG.TAG Olyan másokkal, akik mások, mint mi vagyunk...

AZ EMBER Hogyhogy mások...

A BRIG.VEZ. Mások...különbek... tanultabbak... diplomások...

I. BRIG.TAG Tanár...

II. BRIG.TAG Orvos...

III. BRIG.TAG Katonatiszt...

AZ ASSZONY Szóval mások...

AZ EMBER És milyen történetek történnek másokkal, Aranka?

AZ ASSZONY Egészen mások, mint velünk...

AZ EMBER Például?

BRIG.VEZ. Például isznak...

AZ EMBER Isznak?

I. BRIG.TAG És verik a feleségüket...

AZ EMBER Verik?

AZ ASSZONY Verik, Józsi...

AZ EMBER Mi ebben a más, Aranka?

AZ ASSZONY Hát minden... rajtuk például nem is kell segíteni.. meg ahogyan csinálják...

AZ EMBER Hogyan csinálják?

AZ ASSZONY Másképpen... intelligensebben...

AZ EMBER Honnan tudjátok mindezt, fiuk?

I. BRIG.TAG (szégyenlősen) Kihallatszik...

AZ EMBER Kihallatszik?

II. BRIG.TAG Minálunk meg át...

AZ EMBER Át?

III. BRIG.TAG Át... a szomszédból... a katonatisztéktől...

II. BRIG.TAG Az orvoséktól...

I. BRIG.TAG A tanártól...

AZ EMBER Én ezt nem hiszem el...

AZ ASSZONY Én se hittem, Józsi... de a fiuk rendesek voltak... még meg is mutatták...

AZ EMBER Megmutatták?

BRIG.VEZ. (szégyenlősen) Meg... Józsi...

AZ ASSZONY Hogy vigasztaljanak...

AZ EMBER Rajtad mutatták meg, Aranka?

AZ ASSZONY Ki máson? Volt itt asszony, rajtam kívül?

AZ EMBER Igaz... (Szünet) És hogy csinálják mások, Aranka?

AZ ASSZONY A tanár például szíjjal...

AZ EMBER Szíjjal?

AZ ASSZONY Szíjjal...

AZ EMBER Milyen tanár lehet az?

I. BRIG.TAG Gimnáziumi...

II. BRIG.TAG A katonatiszt pedig kuszatja...

AZ EMBER Kuszatja?...

II. BRIG.TAG Kuszatja.

AZ EMBER És kusztál, Arankám?

AZ ASSZONY Kusztam, Józsi...

AZ EMBER És milyen volt?

AZ ASSZONY Hát... nem szeretnék tiszté lenni...

AZ EMBER Hát az orvos?

AZ ASSZONY Az orvos?

AZ EMBER Az orvos...

AZ ASSZONY Arra nem emlékszem...

II. BRIG.TAG Annál ájult el, Aranka...

AZ ASSZONY Most aztán sose tudjuk meg...

(Hosszu csend)

BRIG.VEZ. Hát akkor... mi már mennénk is...

I. BRIG.TAG Hát a napló?

BRIG.VEZ. Az ám, a napló! Hol a napló? (Odaadják) No, lelkem, Arankám, haljon gyorsan neki, oszt kanyaritson tele egy egész oldalt, de olyat, hogy a munkaverseny-felelős elélvezzen háromszor!

AZ ASSZONY Én? Irjak? De mit?

I. BRIG.TAG Hogy itt voltunk...

II. BRIG.TAG És kitakarítottunk...

AZ ASSZONY De hiszen nem is...

BRIG.VEZ. Ugyan már, ne kukacoskodjon!

AZ ASSZONY Azt irjam be, hogy maguk... itt...?

III. BRIG.TAG Mint az angyalok!

AZ ASSZONY És ha rájönnek?

BRIG.VEZ. Mire? Mikor van róla irás? Mikor benne áll a brigádnaplóban? Édes Aranka, ezt nem gondolja komolyan... nézze ezt... Látja? Látja ezt a millió jegyet? Ezzel minddel, én és brigádom voltunk moziban... ehhez még kalkulálja hozzá, én magam tizéves koromban voltam utoljára moziban, mikor tizedszer néztem meg a "Bátor emberek"-et.

AZ EMBER Majd én irok bele, fiuk...

BRIG.VEZ. Az nem megy, Józsi... te sajnos nem köszönhetsz meg semmit... mert nem rajtad akarunk segíteni...te rajtad nem akar segíteni az égvilágon senki... hanem a kedves feleségeden...a családon...itt minden az ő érdekében történik...azért csakis úgy lesz hivatalos a köszönet, ha ő köszöni meg...

AZ EMBER Hát akkor köszönd meg nekik, Aranka...

AZ ASSZONY Dehát mit irjak?

BRIG.VEZ. Majd én diktálom... Irja szépen!

"Ezuton szeretném megköszönni az "Április 4." szocialista brigádnak azt a hat-
hatós segítséget, amelyet nekünk nyújtottak..." Kész?... "Feláldozva szabadide-
jüket, eljöttek hozzánk, és fáradtságot nem kimélve, egész délután... este...
sőt, még éjszaka is..."

AZ ASSZONY Éjszaka is...

BRIG.VEZ. "...és kitakarították az egész lakásunkat... kihordták a szemetünket...
felmostak..." (Elgondolkodik) Mi a frászt csináltunk még?

I. BRIG. TAG Kimeszeltünk...

II. BRIG. TAG Az nem jó... és ha megnézik? Irjuk be, hogy megmosdattuk a gyere-
keket...

III. BRIG. TAG Meg Arankát...

(Röhögés)

BRIG.VEZ. Ne röhögjetelek... ide még kell valami... valami csattanós a végére...
amitől bepisílnék...

I. BRIG. TAG Nincs valami ötleted, Józsi?

AZ EMBER (egyre komorabb... néz maga elé, majd elszántan) Irjátok be, hogy
tetvesek vagyunk...

AZ ASSZONY De Józsi!

BRIG.VEZ. Azt mégse kéne...

AZ EMBER Miért ne? Hiszen azt mondják megesz a mocsok... megélne itt a te-
tű... még a poloska is... Ennél szebbet nem írhatok nekik! Ird Aranka... ird,
amit mondok...

AZ ASSZONY Én ilyet nem írok le, Józsi...

AZ EMBER (ráordít) Azt mondtam: Ird!!!... (Csend... majd csendesen!) Na...
ird szépen...

"Mi... sajnos... mind a mai napig... tetvesek voltunk... a gyerekek is...
meg én is..."

(Az asszony csendesen elsírja magát, miközben ír)...de ... eljött hozzánk
a szocialista brigád... és felnyitotta a szemünket... és fertőtlenítőt is hoztak
magukkal... és nekik köszönhetjük, hogy mostantól már mi is tiszta és rendes
embereknek érezhetjük magunkat..." Pont, és ird alá szépen a nevedet...

BRIG.VEZ. Nem kéne ez, Józsi...

AZ EMBER Aláírtad?

(Az asszony bólint)

Add oda nekik...

(Csend... a Brigádvezető átveszi a naplót... állnak néhány pillanatig szerencsétlenül, majd az ember szólal meg, szinte vidáman.) Na, mi lesz? Induljunk, mert elkészünk, fiuk! (Az emberek egy szó nélkül megfordulnak, kimennek...)

A férfi marad utoljára, de az ajtóban megállítja az asszony hangja...)

AZ ASSZONY Józsi!

AZ EMBER Tessék, Aranka...

AZ ASSZONY (nyujt egy százast) Tedd el, Józsi...

AZ EMBER Mi ez?

AZ ASSZONY Száz forint...

AZ EMBER Azt látom... De minek?

AZ ASSZONY Tedd el, Józsi...

AZ EMBER Nem kell, Aranka...

AZ ASSZONY Tedd csak el... kell az... tudom én, hogy kell... most már tudom...

AZ EMBER Nem akarom...

AZ ASSZONY A kedvemért, Józsi... ez az én ajándékom...

AZ EMBER Ajándékod? Nekem?

AZ ASSZONY Neked, Józsi...

AZ EMBER De miért adsz nekem ajándékot, Aranka?

AZ ASSZONY Azért Józsi... azért... azért, mert nem mások a férjem.

AZ EMBER Mások. Miféle mások?

AZ ASSZONY Hát azok... azok a mások...

(Csend... az ember végre megérti... zavarba jön, aztán elveszi a pénzt, fejébe vágja a sapkát... kimegy...hosszu szünet... aztán visszajön... megcsókolja az asszonyt... és egy szó nélkül elmegy...)

Sötét

6. kép

(Még tart a sötét... hatalmas zaj... mintha minden összedőlt volna a szinpadon... Aztán csend... majd megszólal a vekker... lejár... lassan fölmeleg a fény... a konyha romokban hever... az asszony, az ember összetört holmik tetején úcsörög egykedvűen... és a szokásos módon isszák kávéjukat, s merednek maguk elé...
Hosszu csend...)

AZ EMBER Mi ujság, Arankám?

AZ ASSZONY Nincs semmi különös, Józsi...

AZ EMBER A füled nem zug, Arankám?

AZ ASSZONY Mitől zugna, Józsi?

AZ EMBER Gondolom, mert fültövön vágtaalak...

AZ ASSZONY Mért vágtaál volna fültövön, Józsi?

AZ EMBER Gondolom, mert ugattál, Arankám...

AZ ASSZONY Miért ugattam volna, Józsi?

AZ EMBER Gondolom, mert a Himnuszt énekeltem, Aranka...

AZ ASSZONY Miért énekelted volna a Himnuszt, Józsi?

AZ EMBER Gondolom, mert jókedvem volt, Aranka...

AZ ASSZONY Mitől lett volna jókedved, Józsi?

AZ EMBER Hát attól... hogy szerepeltünk a televízióban... hogy lesugároztak bennünket... hogy bemondták rólunk... hogy miféle emberek vagyunk...

AZ ASSZONY Ennek ellenére nem volt jókedved, Józsi...

AZ EMBER Nem énekeltem?

AZ ASSZONY Egy hangot se...

AZ EMBER Nem is beszéltem?

AZ ASSZONY Egy szót se...

AZ EMBER Egy szó nélkül, rögtön lefeküdtem?

AZ ASSZONY Rögtön, miután feldaraboltad a kredencet...

(Csend)

AZ EMBER Dehát miért daraboltam volna fel a kredencet, édes Arankám?

AZ ASSZONY Hogy ne csak a szobában darabolj fel mindent...

AZ EMBER Dehát miért daraboltam volna fel a szobában mindent?

AZ ASSZONY Hogy ne csak a Keravillokban legyen feldarabolva minden...

AZ EMBER A Keravillokban?

AZ ASSZONY A Keravillokban...

AZ EMBER Miféle Keravillokban?

AZ ASSZONY Amikbe betörtél, Józsi...

AZ EMBER Betörtem?

AZ ASSZONY Be, Józsi...

AZ EMBER Aranka! Nem tudod véletlenül, hogy minek törtem be Keravillokba?

AZ ASSZONY Véletlenül tudom, Józsi...

AZ EMBER Honnan tudod?

AZ ASSZONY Megkérdeztem tőled, Józsi...

AZ EMBER És mit mondtam, Arankám?

AZ ASSZONY Hát azért, hogy összetörd az összes televíziót, Józsi...

AZ EMBER Össze?

AZ ASSZONY Össze...

AZ EMBER Az összest?

AZ ASSZONY Az összest, Józsi...

AZ EMBER És sikerült, Arankám?

AZ ASSZONY Az utolsó üzletben már csak kettőbe sikerült vágnod őket...

AZ EMBER Csak kettőbe? Miért?

AZ ASSZONY Mert jött az URH... és futnod kellett...

AZ EMBER Várhattak volna egy kicsit...

AZ ASSZONY Elég az kettőbe is, Józsi...

(Hosszu csend)

AZ EMBER Valóban nem énekeltem, Aranka?

AZ ASSZONY Valóban nem, Józsi...

AZ EMBER Fültövön se vágtalak?

AZ ASSZONY Fültövön se, Józsi...

AZ EMBER Meg se rugdostalak?

AZ ASSZONY Meg se, Józsi...

(Csend)

AZ EMBER Gondoltad volna ezt, Aranka?

AZ ASSZONY Mit, Józsi?

AZ EMBER Hogy még ezt is megérheted mellettem...

AZ ASSZONY Hát nem...

AZ EMBER Hogy hazajövök és még csak egy fia Himnuszt se énekelek...

AZ ASSZONY És jó ez nekünk, Józsi?

AZ EMBER Valid be, Aranka... hát jutottunk volna ennyire a saját erőnkől? Jutottunk volna idáig valaha, mások segítségével nélkül? De most őszintén... tedd a kezed a szivedre, Arankám... Jutottunk volna?

AZ ASSZONY (körülnéz)

Hát nem...

Sötét

7. kép

(Ugyanott... Nappal... Az asszony szögekkel, kalapáccsal... próbálja ujjárázsolni a lakást... Kivágódik az ajtó... testes asszonyság csörtet be, mögötte hivatalos személy... kinn az ajtó mögött feltűnik két rendőr... azok kinn maradnak...)

POLGÁRNÉ Arankám! Idenézzzen, kit hoztam!

AZ ASSZONY (rémülten) Csak nem?

POLGÁRNÉ De bizony! Segítség!

AZ ASSZONY Nem... ugye nem?

TANÁCSI ELŐADÓ Jónapot!

AZ ASSZONY Ne... kérem szépen... nagyon kérem... én nem tudom, ki tetszik lenni... de ne tessék mondani semmit... ne tessék elárulni, amit akar segíteni... itt már annyian segítettek... a Vöröskereszt... a tanács... a gyár... a televízió... szépen kérem... már két hete nem zug a fülem... most hirtelen úgy elkezdett zugni... nem kell segíteni...

POLGÁRNÉ Hát mit tetszik szólni?

TANÁCSI ELŐADÓ Ez borzasztóbb, mint a képernyőn... Asszonyom... hiszen maga beteg... magának el kell mennie... meggyógyulni... én azért jöttem, hogy hozzásegítsem...

AZ ASSZONY Ugye csak viccelni tetszik...

POLGÁRNÉ Maradjon már csendben, Arankám...

TANÁCSI ELŐADÓ Asszonyom! Osztályunk, a gyámügyi osztály, a hozzánk beérkezett bejelentések, és a televízióban látottak alapján megvitatta az Önök helyzetét, azt a súlyos állapotot, melybe ezt a családot az alkoholista, brutális családfő sodorta, valamint azt, hogy Ön, többszöri felszólításra sem volt hajlandó beleegyezni férje kényszer elvonókezelésébe, továbbá, hogy tanuk állítása alapján nemegyszer vele énekelt és randalirozott éjszakánként... ezért élvén a családjogi törvényben biztosított jogunkkal, osztályunk vezetője a következő határozatot hozta: (Olvas) "Azonnali hatállyal elrendelem a három kiskoru és súlyosan veszélyeztetett gyermek kiemelését környezetéből és elrendelem állami gondozásba vételüket... dr. Tóth Imréné... osztályvezető..." Tessék... ez a magáé...

AZ ASSZONY (tartja a kezébe nyomott papírt, tágranyílt szemekkel néz... semmit se ért...)

Mit mond? Mit mondott?

POLGÁRNÉ Jó helyre kerülnek a gyerekek, Aranka...

AZ ASSZONY A gyerekek? Miféle gyerekek?

TANÁCSI ELŐADÓ A magáé, asszonyom...

AZ ASSZONY A gyerekeimet akarják?

TANÁCSI DOLGOZÓ Magának is jobb lesz...

POLGÁRNÉ Kórházba fekszik... rendbejönnek az idegek...

AZ ASSZONY Maguk viccelnek... maguk csak viccelnek... ilyen törvény nincs... ilyen törvény nem is lehet...

TANÁCSI DOLGOZÓ Nézze, ne vitatkozzunk asszonyom! A gyerekek egy alkoholista apa mellett élnek, aki veszélyezteti az életüket... Ez az ember naponta összetöri a lakását! Meri tagadni? Hiszen csak körül kell nézni!

AZ ASSZONY De hiszen sohasem törte össze... amíg maguk... maguk nem kezdtek el segíteni...

TANÁCSI A gyerekek gondozatlanok, ápolatlanok!

AZ ASSZONY Nem igaz!

TANÁCSI Az egész ország látta!

AZ ASSZONY Nem engedték, hogy levegyem róluk a játszótéri ruhájukat és mosdassam őket!

TANÁCSI Mert bennünket a valóság érdekel, nem az ünneplők!

AZ ASSZONY Nem engedem elvinni őket!

TANÁCSI Nem érti, hogy ezzel csak segítünk magán!

AZ ASSZONY Kérem szépen! Kérem... énrajtam nem kell segíteni... énrajtam nem szabad segíteni... én egy buta ember vagyok... én nem értem mi ebben a jó... az ilyen butákon nem érdemes segíteni... kérem, könyörgök mindenkinek! Tessék énrólam kimondani: Ez az asszony nem érdemli meg, hogy segítsenek rajta! Én egy gonosz ember vagyok... utálok mindenkit... utálok az egész világot! Magukat is utálok! Utálok! Utálok! Utálok! Kérem... valaki...valaki mondja ki: az ilyen buta, gonosz asszonyon nem szabad segíteni... Tilos neki segíteni... Hallja? Tilos segíteni!

POLGÁRNÉ Szegény Arankám...

TANÁCSI (kiszól) Kérem... elvtársak... Itt egyedül nem boldogulok...

(Bejön a két rendőr)

TANÁCSI Az egyikőjük tartsa itt az asszonyt, a másik jöjjön velem... Hol találok a gyerekeket?

POLGÁRNÉ Kint játszanak az udvaron... jöjjenek majd én megmutatom...

(Kimennek... az egyik rendőr az ajtóba áll. Az asszony nekiront)

AZ ASSZONY Eresszen! Eresszen ki! Nem érti?! Engedjenek ki!! Engedjenek ki!!!

RENDŐR Ne csinálja ezt asszonyom... ne csinálja... Mire jó ez?

AZ ASSZONY Eresszen ki!!! (Üti)

POLGÁRNÉ (beszól) Kész... elvitték... mehet a bajtárs is.

(A rendőr sarkonfordul, elmegy... az ajtó tárva-nyitva marad... az asszony kirohan... aztán vissza... térdreerogy, és üvöltetni kezd)

AZ ASSZONY SEGITSÉG! SEGITSÉÉÉÉÉÉG!!!

(Hirtelen észbekap, megrémül... térden előrecsuszik, és rémülten könyörög felénk)

Nem... nem kell segítség... dehogy kell... csak tévedésből mondtam... csak tévedtem... (Zokog) Kérem szépen... csak tévedtem...

Sötét

8. kép

(Hajnal... négy óra... az asszony ugyanott, a földön, virraszt... mered, üveges tekintettel maga elé... megszólal a vekker... lejár... meg se rezzen... csend... majd nyílik a bejárati ajtó... hazajön az ember... levetkőzik... kávét melegít... iszik... hosszú csönd...)

AZ ASSZONY Hol jártál, Józsi?

AZ EMBER A Polgár néninél...

AZ ASSZONY A Polgár néninél?

AZ EMBER A Polgár néninél...

AZ ASSZONY És mit csináltál éjszaka a Polgár néninél, Józsi?

AZ EMBER Csak meg akartam köszönni azt a sok segítséget, amit tőle kaptunk...

AZ ASSZONY És megköszönted, Józsi?

AZ EMBER Megköszöntem, Aranka...

AZ ASSZONY Szépen köszönted meg, Józsi?

AZ EMBER Nagyon szépen, Arankám... azt mondtam neki: Nagyon szépen köszönöm, Polgár néni, azt a sok-sok segítséget, amit a családomnak és nekem nyújtott...

AZ ASSZONY Erre ő mit mondott?

AZ EMBER Nem mondott semmit, Aranka...

AZ ASSZONY Vajon miért nem, Józsi?

AZ EMBER Mert nem tudott...

AZ ASSZONY Nem tudott?

AZ EMBER Nem tudott...

AZ ASSZONY És miért nem tudott, Józsi?

AZ EMBER Mert nem kapott levegőt, Aranka...

AZ ASSZONY Mitől nem kapott levegőt, Józsi?

AZ EMBER Attól, hogy szoritottam a nyakát, Arankám...

AZ ASSZONY Mért szoritottad a Polgár néni nyakát, Józsi?

AZ EMBER Hogy megfulladjon, Arankám...

AZ ASSZONY És megfulladt, Józsi?

AZ EMBER Meg hát, Arankám...

(Elégedett csend)

AZ ASSZONY Ilyen hosszú ideig kinlódtál, Józsim?

AZ EMBER Öt percig sem, Arankám...

AZ ASSZONY Hát akkor hol voltál?

AZ EMBER Mentem tovább...

AZ ASSZONY Hova tovább?

AZ EMBER Elindultam és szépen sorban végigjártam az összes lakótársat... mindenkit... aki csak segített rajtunk...

AZ ASSZONY Hogy megköszönd a segítséget?

AZ EMBER Hát bizony... szegény édesanyám mindig arra tanított: kisfiam, ha valaki segít rajtad, azt illik mindig megköszönni...

AZ ASSZONY És megköszönted, Józsi?

AZ EMBER Megköszöntem, Aranka...

AZ ASSZONY Mindenkinek, Józsi?

AZ EMBER Mindenkinek, Aranka...

AZ ASSZONY Hogy tudtál ennyi embert végigjárni, egyetlen éjszaka, Józsi...

AZ EMBER Hát... igyekeztem, Aranka...

(Csend)

AZ EMBER Mennem kell, Aranka...

AZ ASSZONY Ráérsz még, Józsi...

AZ EMBER Nem tudod, mikor nyitnak?

AZ ASSZONY Kilenckor...

AZ EMBER Kilenckor? Csak?

AZ ASSZONY Kilenckor... a rendőrségen mindig kilenckor nyitnak...

AZ EMBER Akkor még ráérek egy kicsit...

(Csend)

AZ ASSZONY Azért hazajöhettél volna...

AZ EMBER Mikor?

AZ ASSZONY Éjfélkor...

AZ EMBER Azért... Aranka?

AZ ASSZONY Azért, Józsi... csak beugrottál volna... addig...

(Csend)

AZ EMBER Akarod most, Arankám?

AZ ASSZONY Most, Józsi?

AZ EMBER Persze... csak halkan...

AZ ASSZONY Van még annyi időd?

AZ EMBER Annyi mindig van...

AZ ASSZONY Hát nem bánom... (Feláll) Gyere...

(Az ember is feláll... egymás mellé állnak... megfogják egymás kezét... és szépen halkan, eléneklék a Himnuszt...)

Vége